

Saatja: Rait Sannik
Saatmisaeg: esmaspäev, 21. jaanuar 2019 15:50
Adressaat: Annika Leevand
Koopia: Evelin Lopman
Teema: Arvamus ühinguõiguse revisjoni analüüs- kontseptsiooni kohta

Tere

Vabandan esmalt hilinemise pärast, aga kahjuks enne ei jõudnud arvamust esitada.

Arvamus ühinguõiguse revisjoni analüüs- kontseptsiooni kohta

Olete palunud esitada arvamuse ühinguõiguse revisjoni analüüs- kontseptsiooni (edaspidi analüüs) kohta. Tänan Teid võimaluse eest arvamust avaldada.

Tegemist on väga mahuka analüüsiga, mistõttu esitame arvamuse vaid analüüsi nende osade kohta, mis seonduvad õiguskantsleri varasemate menetlustega.

Juriidiliste isikute liigid

Analüüsi kohaselt tuleks kapitaliühingute edasisel reguleerimisel võtta suund osäühingu regulatsiooni liberaliseerimisele ning osanike otsustuspädevuse ja põhikirjavabaduse suurendamisele.

Ettevõtluskeskkonna edendamise eesmärgil toetame regulatsiooni liberaliseerimist, kuid seda arvestades ka teiste juriidiliste isikute liikidega. Kapitaliühinguks on teatud erisustega ka tulundusühistu, mille regulatsioon vajab sarnaselt osäühingu regulatsioonile liberaliseerimist. Tulundusühistuseadus ei sätesta reservkapitali alam- ega ülempiiri, mille kohta on õiguskantsler esitanud ka [märgukirja](#). Kuna Justiitsministeeriumi hinnangul ei saa reservkapitali suhtes kohaldada analoogia alusel ka äriseadustiku osäühingut puudutavaid norme (TsÜS § 4 ja TÜS § 3 lg 1) ega kehtestada reservkapitali ülempiiri äriühingu põhikirjas, siis tuleb täna tulundusühistutel seaduse järgi koguda reservkapitali põhimõtteliselt lõputult.

Mittetulundusühingu liikmelisuse üleandmise ja päritavuse suhtes kehtestatud absoluutne keeld (MTÜS § 14 lg 1) ei ole analüüsi kohaselt siiski põhjendatud ning ühingu põhikirjaga võiks lubada ette näha teisiti.

Arvestades MTÜ-ga kaasnevat erisust ning liikmelisusega seotud varaliste õiguste hinnatavust, siis toetame esitatud ettepanekut, mille kohaselt oleks lubatud absoluutsest keelust kõrvale kalduda ühingu põhikirjaga.

MTÜ-de tegevus ei peaks analüüsi kohaselt olema suunatud majandustegevuse kaudu liikmetele tulu teenimisele. Selleks tuleks analüüsi kohaselt muuta MTÜS § 40 lg 1 p 2 selliselt, et MTÜ sundlõpetamise aluseks oleks see, kui MTÜ peamiseks eesmärgiks kujuneb majandustegevuse kaudu liikmetele tulu teenimine.

Äriühingutele on seaduses majandustegevuses osalemiseks ette nähtud kindlad reeglid, mis tagavad kas osanike või aktsionäride isikliku vastutuse ühingu kohustuste eest või omakapitali säilitamise kohustuse. Sestap võivad äriühingud eelnimetatud nõuete täitmise kohustuse tõttu olla MTÜ-ga konkureerides halvemas olukorras.

Oleme seisukohal, et MTÜ-de sundlõpetamine vajab seaduses täpsustamist, kuna sundlõpetamise regulatsiooni peaks kohaldama üksnes juhul, kui muud abinõud ei anna tulemust. Muude abinõude rakendamist ei ole analüüsis piisavalt kaalutud. Samuti pole selge, millised juhud oleksid hõlmatud ehk millal loetakse MTÜ peamiseks eesmärgiks tulu teenimist?

Äriregister (tegeliku kasusaaja avalikustamine)

Tegelike kasusaajate piiramatu avalikustamine rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus alusel tuleks analüüsi kohaselt lõpetada ning nendele andmetele tuleks anda juurdepääs vaid õigustatud huvi olemasolul.

Tegeliku kasusaaja määramise küsimuses on õiguskantsleri poole pöördunud mitmed ühingud. Justiitsministeerium esitas Rahandusministeeriumile ettepaneku muuta mittetulundusühingute ja sihtasutustega seotud tegeliku kasusaaja määramist. Rahandusministeerium kaalub võimalust kasutada kasumit mittetaotlevate juriidiliste isikute puhul „tegeliku kasusaaja“ asemel mõnd muud terminit, näiteks „tegeliku kontrolli teostaja“.

Õiguskantsler on tegeliku kasusaaja määramise küsimust analüüsinud alaealiste isikute tegeliku kasusaajana määramisest lähtuvalt. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus § 9 tähenduses ei saa alaealised isikud oma mõju ära kasutades tehingut või toimingut teha või muul viisil kontrolli teostada. Kuna alaealine ei saa ilma seadusliku esindajata tehingut või toimingut teha ega muul viisil kontrolli teostada, saab tegelikuks kasusaajaks ehk tegelikuks kontrolli teostajaks olla üksnes seaduslik esindaja. Kui analüüs kohaselt planeeritakse muudatusi tegeliku kasusaaja andmete avalikustamises, siis peab arvestama ka alaealiste erisustega, mille avalikustamise piiramist võimaldab ka direktiiv.

Juriidiliste isikute organite otsuste kehtetus

Analüüsi kohaselt tuleks kaaluda tsiviilseadustiku üldosa seadus täiendamist põhimõttega, mis kohustaks juriidilise kõrgeima juhtorgani liikmeid teostama hääleõigust (või toimima õiguste teostamisel) juriidilise isiku huvides. Teostades hääleõigust vastuolus eelnimetatud põhimõttega, peaks olema juriidilise isiku kõrgeima otsustustasandi otsus samuti kehtetuks tunnistatav.

Juriidiliste isikute kõrgeimate juhtorganite liikmed esindavad riigi äriühingute korral nõukogu tasemel tihti ka riigi huve, mis alati ei ole samad äriühingu huvidega. Leiame, et antud põhimõtte rakendamine vajab täiendavat analüüsimist, sh riigi äriühingute olemusest lähtuvalt.

Enamus- ja vähemusalused, tasakaalustatud kaitse

Analüüsi kohaselt tuleks seaduses selgelt ette näha, et teabeõigus laieneb ka samasse kontserni kuuluvate ühingutega seotud teabele. Majandusaasta aruande üle hääletamisel peab saama soovi korral selgitusi majandusaasta aruande kohta koostatud audiitori aruande koostanud audiitorilt. Teabeõiguse puhul peaks seaduses täpsustama, et teabeõigus ei ole piiratud konkreetse üldkoosoleku päevakorraga.

Seoses majandusaasta aruande õigsusega ja sellega seotud teabe jagamisega on ka õiguskantsleri poole pöördutud. Aktsionäridel peab olema tagatud teabeõigus äriühingute majandusaasta aruannetega seotud küsimustes, kuna majandusaasta aruande kinnitamisel on nagunii kaudselt kõik küsimused aruandega seotud. Seega toetame teabeõiguse sätete täpsustamist seaduses.

Juriidiliste isikute kapitalisüsteemid ja aruandlus

Analüüsis on käsitletud miinimumkapitali seaduses sätestamise põhjendatust ning leitud, et osäühingu miinimumkapitali nõudest võiks loobuda.

OÜ asutamine on juba täna Eestis võimalik ilma sissemakset tegemata, mis on võimaldanud statistika järgi suurendada OÜ asutamist. Kuna OÜ reaalne kapitaliseerimine on üks OÜ põhialuseid, mis eristab kapitaliühinguid teistest ning tagab võlausaldajate kaitse, siis ei saa toetada miinimumkapitali nõudest loobumist, kuna sellega vähendatakse võlausaldajate kaitset. Oluline oleks siinkohal analüüsida pigem kapitali kaitse võimalusi, et kapital ka säiliks OÜ-tes või vajadusel proportsioonis seda suurendada.

Vähemuse dividendinõude puudumine on analüüsi kohaselt praktikas põhjustanud hulgaliselt probleeme ja see küsimus tuleks revisjoni käigus kindlasti lahendada. Töörühma arvates tuleks äärmiselt tõsiselt kaaluda eelkõige Rootsi, Soome ja EMCA eeskujul vähemuse dividendinõude seadustamist. Teise küsimusena tuleks kaaluda ka seda, kas lubada selle juures enamusel dividendide maksmine kvalifitseeritud häälteenamusega blokeerida, kui seda nõuavad ühingu huvid.

Õiguskantsler on seoses dividendide maksmise nõudega esitanud [arvamuse](#) Riigikohtule. Oleme jätkuvalt seisukohal, et väikeaktsionär võtab ise investeerimisrisiki, soetades aktsiaid, mille puhul ei ole garanteeritud dividendide maksmine. Enamusaktsionäridel on suurem otsustusõigus tulenevalt osaluse suurusest. Kui vähemusaktsionärid ei soovi võtta riski, et nad dividende ei saa, võivad kokku leppida ka näiteks eelisaktsiate väljastamises, mille omanikel võib tekkida dividendinõue. Samuti on aktsionäridel võimalik dividendide maksmises kokku leppida aktsionäride lepinguga ja lepingu täitmata jätmisel pöörduda kohtusse.

See, kas ja kuidas tagada enamus- ja vähemusaktsionäride õiguste tasakaal ja mitmetes teistes tüüpilisemates huvide vastandumise olukorras (nt väljaostuõigus, õiglase hind väljaostetava aktsia eest, tasu saamise aeg), on suurel määral õiguspoliitiliste valikute küsimus. Neid küsimusi reguleerides tuleb mõistagi kaaluda eraõiguslikesse suhetesse sekkumise põhjendatust.

Juriidiliste isikute lõpetamine

Analüüsi kohaselt tuleks kaotada hagimenetluse lõpetamise alusena juriidilise isiku lõppemise korral õigusjärgluseta või muuta see minimaalselt hagi või kaebuse läbivaatamata jätmise aluseks. Lisaks peaks juriidilise isiku registrist kustutamine registripidaja poolt seoses majandusaasta aruande esitamata jätmisega olema võimalik üksnes juhul, kui juriidilise isik ei osale (poolena) Eestis toimivas kohtumenetluses. Hetkel kehtiva õiguse kohaselt selline piirang puudub.

Toetame seisukohta, et kohtumenetluse lõppemist ei peaks olema võimalik saavutada registrist kustutamise esilekutsumisega, vaid kohtumenetlus peaks registrist kustutamise välistama. Juriidiliste isikute registrist kustutamine on põhjendanud tihti probleeme eelkõige võlausaldajatele.

Lugupidamisega

Rait Sannik
nõunik
Õiguskantsleri Kantslei
Kohtu 8, 15193 Tallinn
Tel: 693 8438
www.õiguskantsler.ee

